

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:

St. Bernat, 5, Pral. 2.^a
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Juan Riutort.)

LA AURORA

A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d' En Francesc Ferrer Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N. Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany

Es discurs d'En Mella

Diumenge passat va esser, a Santander, davant més de tres mil persones.

Com se presentà En Mella davant tal gentada, tothom rompé en mans-balletes i visques an es gran orador tradicionalista, que digué acceptava aquells aplaudiments per que resplandissen dins tota Espanya i despertassen tots es qui dormen.

Seguint sa meua campanya, digué, vos parlaria de regionalisme, d'unió espiritual d'Espanya; però no: es sentiment nacional d'Espanya és un altre i és precis atendre-hi amb preferència. Vos hauria parlat de ses veus que corren de que volen fer esvortar s'assemblea de Covadonga (lliga de les dretes) amb una vaga ferro-viaria. Van errats es qui pretenen una tal cosa. S'assemblea se farà i se farà i s'uniran tots es pobles des nord d'Espanya, com s'uniran després tots ets altres come manifestació de s'anima nacional que acabarà per fer-se senyora des Poder.

Però aquí vaig notar que feia molt mala cara el cel de la meua Patria, petucada de problemes que poren tornar tràgics, i vaig mudar d'idea. No parlare de regionalisme, sino de mals molt grossos i greus que embuien el pervindre d'Espanya. Essent defensor de sa neutralitat, si som personalment es derrer d'arribar, quant es dever me crida, prenc el davant. Vaig esser i som partidari de sa neutralitat sense adjectius ni calificatius. Primer era partidari d'intervenir. Anys abans d'esclatar sa guerra, vaig parlar d'una aliansa d'Espanya amb aquelles nacions amb les quals ens uneixen interessos geogràfics. Per això me vaig dirigir an es qui estaven an es poder. Vaig parlar an En Canalejas que llavò comensava a entrar en ses meues opinions. Li vaig dir que era precis sumar-mos a sa lluita, indicant-li que per es pervindre d'Espanya tan sols hi havia una solució; s'aliança amb sos Imperis Centrals. Quant es President de sa República Francesa visità Espanya, vaig publicar una fulla, que's repartí a forfolons dins tota sa nació, a on exposava es meu pensament sobre aqueixa aliansa i com poriem artillar i defensar Espanya.

Tres vegades he anunciat dins ses Corts sa guerra actual, i negú en fe cas, considerant-me un illús, com quant esclatà sa guerra amb sos Estats Units.

Dins es maig de 1914 vaig insistir en que esclataria sa guerra aviat. No feia falta vaticinar-ho ni mirar s'ennigulada del cel; n'hi havia prou mirant es bassals de la terra.

Vaig dir que sa guerra esclataria an el Danubi per un atac d'Austria a un poble eslau. No m'escoltaren.

Arribà l'hora d'esclafir sa guerra, i a-les-hores veren que jo no era cap illús, que havia endevinat, lo mateix que amb sa guerra d'ets Estats Units.

Ara com llavò sa guerra mos trobà mans buides. I veient que sa nostra intervenció seria ineficaz, jo que havia demanada s'aliança amb Alemanya, vaig demanar sa neutralitat més absoluta.

Si Espanya, quant esclatà sa guerra, se fos trobada en condicions d'intervenir-hi, és segur que aqueixa lluita gegantina no hauria durat un any. Per això ara defensam sa neutralitat.

Recorda En Mella allò que digué

dins es discurs des teatre de la Zarzuela a Madrid antany, això és, que no hi ha drets ni compromisos que mos obliguin a sortir de sa neutralitat.

Una neutralitat, diu de simpatia per aqueis o aquells bel-ligerants no és tal neutralitat, sino una violació de sa neutralitat.

Hi ha dues neutralitats: sa de s'Estat i sa de s'individu. Jo detens sa primera, perque no's pot aturar que ets individus expressin es seu sentit a favor d'un o altre des bel-ligerants, essent aqueixa discrepansia favorable a s'Estat per mantenir-se neutral, perque això és lo que volen aliadòfils i germanòfils.

Jo, ja hu sabeu, som germanòfil resolt (*gran ovació*), no per odi a ses altres nacions, sobre tot a França; i defii qualsevol que me desmenta.

En quant a Inglaterra ja és altra cosa, perque no poren recordar-se sense censura ses seues relacions diplomàtiques i polítiques amb Espanya.

En acabar-se sa lluita és possible que molts d'aliadòfils d'avui s'hauran de pronunciar contra ella.

Jo sostenc que ets interessos d'Espanya no estan fermats ni lligats an es que defensen es bel-ligerants.

Sols ets Estats des nord d'Europa s'han pogut escapar de sa guerra per lo menus que són perque no farien tombar sa balansa tammateix. Sols Espanya per sa seua posició i forsa ho poria fer de tombar sa balansa, si hi intervenia ara.

Aquí En Mella descriu aqueixa situació i poder dient que, essent Espanya sa clau des Mediterrani i de s'Atlàntic i s'única potencia que mira a América, creu que tant poria esser es cap com sa coa d'Europa. Sostén que es bel-ligerants desitjaven sa neutralitat d'Espanya, i que hi havia qualche nació que tenia interés de que Espanya se mantengués així, per que pogués intervenir quant s'aurien de fer ses paus, i no hagués d'esser cap nació americana que per primera vegada intervengués en ses coses d'Europa.

Tres són es motius que invoquen per dur-mos a sortir de sa neutralitat, i tots tres constitueixen altres tants d'agris per noltros.

Es primer és que Espanya no pot arribar amb ses seues energies actuals a s'hora de sa liquidació i sa pau. Es según, que an aqueixa liquidació voldran pagar es deutes propis amb sos bens d'altri. I es tercer, que empenyen Espanya perque no quedí negú mirant es bou de sa barrera.

Es un escarni que pretenguen, com n'hi ha que hu pretenen, que anem a omplir es buits que deixen an es fronts de batalla ses rasses inferiors. Espanya no és arribada encara a un lliwell tan avall per tractar-la així (*gran ovació*).

Entre es boldrons de bel-ligerant és bo de fer sebre a on són ets amics i es contraris. Es que demanen que mos mantenguem neutrals, aqueis són es nostros amics; ets altres cap a on s'inclina es Poder i que pretén dur-mos a sa lluita, això són es nostros contraris.

Reculleix En Mella ses paraules d'En Melquiades Alvarez, per goneixer que se situació geogràfica d'Espanya mos lliga an ets interessos d'ets aliats. An el Marroc diu, estam units a França, i a ella ens uneix una gran frontera, com mos uneixen a Inglaterra comuns interessos. Però precisament, d'aqueix veinatge resulten grosses

rivalitats. Es nostros veinatge amb Inglaterra és a Gibraltar, ocupat tots saben com. A propòsit d'això sostén es dret que té Espanya an es domini de s'Estret i sa necessitat d'una federació amb Portugal amb ample llibertat per eixa nació, inspirada solament en una política de compenetració econòmica.

Hem de bornar, diu, un imperi espiritual amb América, amb la qual avui poriem encara arribar a formar s'imperi més garrut de la terra.

Jo no puc demanar a s'Estat que se tomb cap a Alemanya contra Inglaterra, perque això seria nehar ses meues conviccions centralistes. Sols involuntariament poriem sortir de sa neutralitat.

Mantenint una neutralitat lleal exercitam un dret. Per una altra cosa seria una neutralitat hipòcrita, i no porem fer concessions a un perque s'altre se consideraria agraviat. Aqueixes concessions suposarien p'el partit contrari, ferit, que sa neutralitat està desfeia, o mandriem embolicats dins sa guerra.

Al-ludeix an En Maura, i diu: No mos avenim en sa qüestió internacional. No estic conforme en lo que n'ha dit i no crec arribat es moment de que Espanya s'haja de posar an es costat de cap des bel-ligerants. Consider que es discurs d'En Maura se deu a secrets fondos que amenassen sa nostra neutralitat. En Maura an el Teatre Reial, entany, digué que per posarmos an es costat de cap d'aquells, primer havíem d'esse forts, i ara diu que pertoca donar tal pas a l'acte. Jo sostenc que no hem de fer tal cosa fins que estiga acabada sa guerra. ¿Com és possible que ets aliats mos puguén ara oferir Tànger, el Marroc i Gibraltar si no saben si serà seu? Es possible que mos vulguen fer sortir de sa neutralitat; però noltros hem de dir que no lleu per ara. ¿Vendrà cap amensassa? Si venia i es Govern d'Espanya fos un poruc, ja hi estariem embarriolats. Mos hem de mantenir fermes envers d'això; no hem d'afluixar en res ni per res, venga lo que venga.

Es Govern, contra qualsevol amensassa, ha de sostenir sa seua protesta, i, arribat es moment, no permetre ni consentir que mos mortifiquin en sa nostra dignitat ni en so nostros honor. Ja hu digué En Maura, que ses nacions no se moren per fluixes, sino per vils. Se té massa por a ses nacions que pareixen grans hi no hu són. Inglaterra té que atendre amb sos seus exercits a la India i a tots es fronts. No pot distreure es seus acorassats sense exposar-se a un altre Skager-Rack. Sols mos poria venir una invasió inglesa per Portugal. Si Espanya per capturar una vaga ferroviaria ha poguts mobilisar vuitanta mil homos ¿que no poria fer contra una invasió estrangera? Disponem de mig milió d'homos ben armats i municionats, i sa nostra artilleria no és gens despreciable; no hi gastarem debades quatre cents milions, no fa gaire. Una nació de vint milions d'habitants bé pot posar en peu de guerra un milió d'homos. D'una nació que no resistís una invasió estrangera, allà on n'ha resistides tantes, no seria jo pus ciutadà. Avui mos ofereixen Gibraltar i Tànger; no sé si Gibraltar plassa forta o Gibraltar estret. Diu com Espanya podria desde punta Olivares inutilisar Gibraltar. ¿Com poren garantir Inglaterra i França aquestes concessions, si no saben com roman-dràn després d'aqueixa guerra? Tenen

es compromís de llibertar Bèlgica, Sèrvia, Montenegro, Rumania, es vint mil kilometres quadrats que ha perduts Rússia i es sis o set departaments que ha perduts França. ¿Com se trobaran en haver lograt tot això, si és que hu logren? In-isteix en que Espanya necessita un Govern que sapia fer cara a totes ses imposicions de Potenc es estrangeres, i llavò pega an En Romanones, tractant-lo de poruc i dient que dins es Partit Liberal n'hi ha de més abrinats i coratjuts que no ell. Se demostra contrari de que se form cap Govern nacional, que seria un fracàs; s'estimaria més un Govern Militar que pogués fer surar sa barca. Ara, diu lo que deman a Deu i demanau voltros lo mateix, és que aquí on tenim tants de Venizelos, tenguen no un Ferràn de de Rumania, sino un Constantí de Grecia. Es poble espanyol ha de voler intervenir en tot lo que se resolga sobre sa neutralitat, sobre es seu pervindre, i no ha de permetre que negú fassa trucs i baldufes dins Espanya envers d'això. Fassem tots ets Espanyols una lliga en defensa d'Espanya, per salvar Espanya des perills que l'amenassen, contra tots ets inemics d'Espanya conscients i inconscients.

Com acabà En Mella es seu discurs, sa gran gentada que l'escoltava, cuidà a fer ui de mans-balletes i de visques a Espanya i a sa neutralitat, i enrevoltaren es gran orador, i no hu volguen sebre ses estretes de mà i abressades que hi va haver. Aquest discurs resultà una bomba per bé d'Espanya. Amèn.

No va de peres

Es Filisteu de *La Ultima Hora* ha deixats passar vuit dies sense provar de contestar es nostros articles de dia 9; no sortí fins dia 16 avespre, i tan mortal i tan mostii que no pareix es mateix. Se veu que no va de peres i que ablaneix la partida. ¿Vos creis que diu ni una paraula de totes ses qüestions que suposa que el feren sortir a's mig contra noltros o que de tot d'una mos va moure, sobre si es catalanistes tracten d'explotar ets escriptors mallorquins, sobre si es mallorquins som de nissaga catalana, sobre si ets aragonesos vengueren a poblar Mallorca, sobre si es Català i es provensal antic eren sa mateixa llengua? An aqueix darrer article no dedica ni mitja paraula a cap d'aquestes qüestions, que el mateix va moure, sino que s'entretén en mal-parlar de LA AURORA i en provar de fer veure que se contradíu, sense poder provar cap de ses contradiccions que mos atribueix i que només existeixen dins es seu cap de gri. ¿Anirem ara a demostrar que no hi ha tals contradiccions en res de lo que hem dit? No val la pena, i hem mester es temps per altres coses de més sustancia.

Una cosa mos ha fets riure, que diu que LA AURORA és un periòdic *descalificat*.—¿I qui l'ha descalificat? No hu diu es Filisteu. Aquí no hi ha altra *descalificació* de LA AURORA més que sa que li hagen decretada tots es que ella ha atupats. I com es Filisteu és un de los quals, per això s'uneix an es seus companys de *ventim* rebut devers ses costelles i que el troben tan sobrat i mal de resistir.

Si LA AURORA fos un periòdic *descalificat*, faria estona que seria mort. LA AURORA amb so donar *ventim* sempre ha crescut i augmentat de suscrip-

tors i de lectors. Si mai ha mancabat, és estat precisament quant ha deixat de fer servir ses corretjades.

Des que fiblam amb elles es Filisteu hem haguda d'augmentar sa tirada, i tenim més sortida, venem més exemplars.

Es mateix Filisteu fins an es juliol passava molt de gust de lletgir LA AURORA; però com ara li ha tocat rebre, naturalment li fa poquíssima gracia; no la pot veure ni pintada; i, si li poria fer s'embré, ¡vaja si le hi faria!

I ¡prou de es Filisteu de La Ultima Hora fins que torn dir res que convenga rebatre!

Una mentida de «Le Temps» contra ses illes Balears

Aqueix diari de París ha posat aqueix dies una noticia que diu que li és arribada de Madrid i que és una solemne mentida. Sa noticia és de que es submarins a'emanyis i austriacs se provisionen an aquestes illes. ¿Com e-hu saben es qui hu diuen? N'ha aglapiat negú cap de submarí que s'aprovisiona de Mallorca, Menorca Eivissa, Cabrera, Formentera? ¿Qui és que ha vist res d'això? ¿Com és que es creuers francesos i inglesos que rondetgen per dins es Mediterrani i especialment per ses costes d'aquestes illes, no n'han agapit cap d'aprovisionador de submarins? I si negú n'ha vist cap de submarí que s'aprovisiona a ses Balears, si negú n'ha sorpres cap d'aprovisionador des submarins ¿com e-hu poren dir que s'aprovisionen a ses Balears, que tenen per base d'aprovisionament ses Balears? ¿Tal volta no poren venir es submarins de Sta. Pola, de l'Adriàtic o d'altre vent? vol dir perque no saben d'on se proveeixen, s'han de proveir de ses Balears? ¿Quina culpa tenim noltros si ses esquadres ingleses i franceses no aglapeixen aqueix dimonis de submarins i no los afonen? ¿Per quines cinc centes mos ho han de fer pagar a noltros? ¿Es raó ni justicia això? ¿Així volen guanyar francesos i inglesos ses simpaties d'Espanya, amb mentides verinoses?

Sí, és una solemnisssima mentida això que diu Le Temps de París que de Madrid li envien a dir que es submarins tenen ses Balears per base d'aprovisionament. Això no són més que invencions malignes i criminals d'ets ininics d'Espanya i especialment de ses illes Balears, que cap mal han fet mai ni desitjat a França ni a Inglaterra ni a cap altra nació del món.

¿I N'Unamuno?

Ell encara no sabem que haja contestat res a lo que li diguérem dia 15 de juliol i dia 26 d'agost, i això que li enviàrem a Salamanca aqueix dos articles. Ni tampoc sabem que n'haja publicat altre contra contra Mn. Alcover. E'hu deu haver deixat anar de guanyar cinc centes pessetes escrivint contra Mn. Alcover.

¡De D. Miguel nostro! Aquesta xètxera seua no acaba de fer catedràtic ni senyor. Es catedràtic i es senyors pertoca portar-se d'un altra manera.

Res, noltros esperam... d'asseguts que torn investir D. Miquel!

S'Obreretxo Balear

Fa setmanes que no l'hem anomenat per res perque no s'és desmandat contra sa Relligió i surt molt fadenc i sensa casi gens de saborino de res.

Dissapte passat se queixa amargament que a tots es pobles de Mallorca comandin es capellans. No hi ha tal comandament per sa nostra desgracia. Si

es capellans comandaven. ses coses anirien un poc més enderc. Lo que hi ha que es socialistes van quart minvant per tot arreu de Mallorca, duen ses ombres mortes, fan tant de paper com En Palou a Sa Pobla, que feia set anys que hi era i negú se'n era adonat. Gracies a Deu es socialisme dins Mallorca, és... un zero a l'esquerra. Basta veure es seu orga en la premsa per coletgir-ho.

Bibliografia

Diputació de Barcelona | Guia de les Institucions científiques i d'Ensenyança | Publicacions del Consell de Pedagogia | 1916, Un volum de 359 planes de 182 x 113 mm.

Hem rebut i agraïm de tot cor aquest curiosíssim volum que és una sobirana mostra de lo que fa sa Diputació de Barcelona, a on comanden es nostres amics nacionalistes i n'és President aquell homo extraordinari l'Excelentíssim N'Enric Prat de la Riba, amic nostro estimadíssim, que contrapassa sa talla de President de Ministres des qui s'estilen dins Espanya. Bé demostren es mateixos centralistes lo molt i molt que val amb s'odi que li tenen, que los fa dir tants i tants de desbarats. Sí, En Prat de la Riba és un homo veraderament extraordinari, d'un talent organizador excepcional, d'idees colossals en tots es rams de sa cultura humana, de gran maneig, tranc i tacte per dur endavant sa realisació des seus plans salvadors, patriòtics. Naturalment que no tot lo que fa sa Diputació en punt a cultura i progrés, no hu ha creat ell. Lo que ha fet ell, reforsar, redressar i completar lo que hi havia com ell entrà a la Diputació, i llavò ha creades més del doble de les institucions de cultura que hi havia, posant la Diputació a una altura tal, que totes ses altres d'Espanya plegades no fan per la cultura patria lo que fa sa de Barcelona. Això no és cap ponderació nostra. Per tocar amb ses mans que és així com deim, ¡copiam d'aqueixa Guia sa taula de totes ses institucions de cultura que sostén sa Diputació de Barcelona, gracies an En Prat de la Riba i an ets altres Diputats nacionalistes i es carlistes, conservadors i liberals, perque tots, fora uns quants lerrouxistes i un maurista, fan costat an En Prat, sia dit en honor d'ells.

Institucions acadèmiques i científiques

Institut d'Estudis Catalans. 13
Biblioteca de Catalunya. 19
Càtedra de Llengua Catalana. 25
Oficines Lexicogràfiques. 28
Laboratori de Fonètica Experimental. 32
Laboratori Provincial d'Higiene. 34
Servei aerològic de Catalunya. 37
Biblioteca Provincial i Universitària. 41
Reial Acadèmia de Ciències i Arts. 44
Reial Acadèmia de Bones Lletres. 48
Acadèmia Provincial de Belles Arts. 52
Observatori Fabra. 55
Laboratori General d'Investigacions i Assaigs. 58
Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya. 61
Acadèmia de Juri-prudencia i Legislació. 65

Institucions científico-administratives

Consell de Pedagogia. 69
Museu Social. 72
Borsa del Treball de Barcelona. 79
Secretariat d'Aprenentatge. 83
Servei de Conservació i Catalogació de Monuments. 87
Servei Geogràfic de Catalunya. 89
Servei del Mapa Geològic i Topogràfic. 91
Comissió Provincial de Monuments Històrics i Artístics. 94
Servei tècnic del Paludisme. 97
Junta de Museus de Barcelona. 100

Institucions d'ensenyansa

Institucions d'ensenyansa superior
Cursos Monogràfics i d'Intercanvi. 109
Estudis Universitaris Catalans. 111
Laboratori d'Estudis Superiors de Química. 115
Institucions d'ensenyansa normal
Escola d'Instiu. 121
Cursos de vespre. 123
Biblioteca del Consell de Pedagogia. 125
«Escuela Normal Superior de Maestros». 127
«Escuela Normal Superior de Maestras». 135
Institucions d'ensenyansa tècnico-artística
Escola industrial. 143
Escola d'Indústries Textils. 147
Escola de Blanqueig, Tintoreria, Es-

tampació i Aprestos. 152
Escola de Teneria. 156
Ensenyança de Directors d'Indústries Químiques. 159
Escola Superior d'Agricultura. 163
Escola Elemental del Treball. 172
Ensenyança de Manyans de Màquines. 175
» Modelistes i Fonedors. 178
Electricistes. 182
Ensenyança de Conductors de Caldesres i Màquines de vapor. 185
Mecànics Automobilistes. 188
Ensenyança de Teixits. 190
Operaris d'Indústries Químiques. 193
Fusters i Capatassos d'Obres. 195
Ensenyanças especials. 199
Escola Superior dels Bells Oficis. 200
Escola d'Enginyers Industrials. 210
Escola Superior d'Arquitectura. 219
Escola Especial Provincial de Nàutica. 227
Escola d'Arts i Oficis i Belles Arts. 233
Escola Catalana d'Art Dramàtic. 244
Càtedra de Taquigrafia. 249
«Escuela Superior de Comercio». 250
Escola Industrial i d'Arts i Oficis (Sabadell). 261
Escola d'Arts i Oficis, Agricultura i Indústries (Manresa). 266
Escola d'Arts i Oficis (Terrassa). 270
Escola Industrial (Vilanova i Geltrú). 276
Escola d'Arts i Oficis (Mataró). 285
Institut Català de les Arts del Llibre. 290

Institucions d'ensenyansa primària
Casa de Caritat. 297
Casa de Maternitat i Expòsits. 299
Escola Montessori. 300

Institucions d'ensenyansa secundària
Institut General i Tècnic. 305
Ensenyanças especials de caràcter econòmic o sociològic
Escola de Funcionaris d'Administració Local. 315
Càtedra d'Economia Social. 332
Biblioteca del Museu Social. 324

Ensenyanças especials per a la dona
Escola de Tall. 329
Escola Superior de Bibliotecaries. 332
Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la dona. 336
Escola d'Institutris i altres carreres per a la dona. 344

Associacions particulars d'instrucció
Associacions particulars d'instrucció subvencionades l'any 1914. 353

Això no és més que sa taula, s'indie d'aqueixes tantes d'institucions culturals, que sa Guia espinzella i descriu en tota sa seua organissació i funcionament

Això fa En Prat de la Riba, això fan es Nacionalistes dins sa Diputació de Barcelona; això pot esperar Espanya des Nacionalisme i ciencia, cultura, progrés, engrandiment de tota cosa sana, digna, enaltidora. Sa mateixa campanya gloriosa que fan es Nacionalistes dins sa Diputació de Barcelona, la fan dins s'Ajuntament d'aquella gran ciutat, la fan dins es Congrés, dins es Senat, dins totes ses Diputacions i Ajuntaments an-e que perteneixen, perque tota sa seua idea és d'arretglar i red.essar ses coses per anar endavant cap an es progrés, cultura, benestar i enalliment i engrandiment de la Patria.

Això és sa política des Nacionalisme català; per això tots es farsants i mercaders de sa política, que ha fet quant ha sabut per afonar Espanya, van tan quanra sa política nacionalista, perque comprenen que aquesta acabarà per treure-los sa carn de s'olla i se'n hauràn d'anar a fregir ous de lloca. ¡Amèn que sia prest!

Santa Maria la Mayor | Los Cronistas | (Apuntes Històrics) | por | Don Isidoro Macabich Llobet Canònic Archivero de la S. J. Catedral de Ibiza | Con Licencia Eclesiàstica | =1915 | Imprenta de Mariano Tur | Ibiza. - Un volum de XIX—148 planes de 250 x 185 mm.

Agraïm a Mn. Macabix, Canonge d'Eivissa i bon amic nostro s'exemplar d'aqueixa obra que acaba de publicar sobre la Seu eivissenca, demostrant es seus coneixements i competència en ram d'història. Això que ha fet Mn. Macabix amb la Seu d'on és canonge, ho haurien de fer es canonges de totes ses Seus d'Espanya, com ho havien de fer de ses seues esglésies respectives es capellans de totes ses esglésies de la Patria, això és, reunir totes ses noticias que hi ha, de Seus i d'esglésies i publicar-les per que tothom e-hu pogués lletgir i il·lustrar-se. Molt bé, Mn. Macabix amb sa vostra obreta heu prestat un bon servei a sa terra que vos va veure nèixer, i heu contribuït bellament a enaltir la Seu d'on sou canonge. Heu fet molt bé de publicar ses notes històriques que es capellans llibres que hi havia primer a la vostra Seu, posaven an es marge des llibres d'enterros, uncions, festes solemnes i demés actes de celebració fundada o adbençicia. Amb aqueixes notes aquells llibres mos deixaren una crònica d'Eivissa de gran interès científic, que ara amb la vostra publicació porem ensaborir i estudiar. També són de lo més interessants es nou apèndics que heu posats darrera, espinzellant-mos sa fundació i organissació i funcionament

de sa vostra Seu a través des sigles, com també sa vida des sis Bisbes que tenguéreu i llavò ses esglésies construïdes a Eivissa de sa Reconquista ensà. Bé heu fet de publicar to-això. Tot vos sia enhorabona, i seguiu endat vant per bon camí!

A D. Benet Pons

Mos ha enviat D. Benet una contestació a l'article que dia 9 li dedicàrem sobre sa delimitació de s'edifici de Monti-Sión. Com mos és arribada quant ja tenem LA AURORA plena, no'n porem haver raó fins dissapte qui vé. Mos arribà tan tart sa contestació de D. Benet perque l'envià a Manacor i de Manacor la mos haguéren de remetre a Ciutat. Ja hu val!

En Clemenceau contra ets inglesos

Aqueix ex-President de Ministres de França, demuut es seu diari L'Homme Enchainé aqueix dia ha posat un article que diu tot això:

«Quant Mr. Churchill (Ministre de la Guerra inglés) pretén que Inglaterra no ha de recular davant es gros esforç econòmic per permetre que Russia rompa es front oriental inimic, tota vegada que aqueix resultat acursaria sa duració de sa guerra, jo demàn si Mr. Charchill amb una prontitut de generosa impulsividat no s'és deixat dur massa aviàt d'una preferència per s'acció comuna an es front oriental (com li passà també en lo des Dardanel), sensa comprendre ses necesidats no menos urgents des front anglo-francès».

Sa rèplica, diu Correo Español de dia 13, no pot esser més intencionada, i posa de relleu que es francesos comensen a donar-se compte de s'ardit d'ets inglesos i de que no hi ha unitat d'idees respecte de quin és es front que demana més atenció.

I posat a desengavatxar En Clemenceau, segueix dient:

«S'astròleg se penet de no haver-se mirat lo primer de tot es peus.

«Noltros (es francesos) hem donat tot quant porfem dar, i si Mr. Churchill se'n vé ara a demanar-mos una perllongació indeterminada de sa lluita implacable, forsat mos hem de girar an aquells quatre milions d'homos que Mr. Asquith (es President de Ministres de Inglaterra) no ha poguts posar encara en files, però que mos diu avui que estan per arribar».

¿Comprenen s'importancia d'aqueix retret? No les han poguts posar en files i diuen que les envien

Però ¿quin temps fa que diuen coses així?

Per de prompte En Clemenceau diu que es francesos «ja han donat tot quant poren».

I diu més encara En Clemenceau escoltau-lo:

«Amb cada soldat francès que cau mort, descompareix un trebaiador per després de sa guerra. ¿De que mos serviria sa victoria, si ha d'oferir ses ventatges a un país despoblat? No vui insistir pus. He tractat de fer compenrde a M. Churchill f an es seus amics que sa qestió d'un més bon repartiment de ses forces aliades no és tan bo de fer com es magnifics oradors de sa Conferencia de Paris d'ha pocmos ho havien donat entenent i com s'antic Cap de s'Almirallat inglés suposava».

¿Que no és ver que no se mossega sa llengo aqueix reveler d'En Clemenceau?

Formidable explosió

Dia 12 arribà sa notícia de que a una fàbrica de municions de França, entre Biarritz i Bayona hi hagué una explosió tan feresta que resultaren més de mil víctimes entre morts ferits i descompreguts. Mirau si hu degué esser blau es fester. ¡Pobres víctimes! Les compatim de cor! Es morts ¡que Deus haja acullits a la Santa Glòria! i es ferits que s'adovin ben aviat! Amen!

¡Quina cosa més extranyal

Crida molt s'atenció que ets al-lots que per Ciutat passetgen diaris per vendre'n, sempre criden: ¡Tal diari amb sa victòria d'ets aliats! o ¡amb sa derrota d'ets alemanys!

Mai hem sentit que aquells betzos cridassen lo contrari això és, sa derrota d'ets aliats i sa victòria d'ets alemanys!

¿Es que no han perdut mai ets aliats ni guanyat ets alemanys?

Si haguessen de creure aqueis al-lots hauriem de dir que no

Lo que hi ha que una cosa és lo que criden aqueis al-lots i una altra cosa és sa realitat.

Sa realitat mos diu que ets alemanys i austriacs han conquistada Bèlgica, sis o set Departaments de França, tota la Polònia russa, la Curlandia i altres extenses pellerengades de Rússia, tota Servia i Montenegro.

I ets aliats que han conquistat dins Europa? Rússia la Bukovina i alguns bossineus de Galitzia, França alguns escapolons d'Alsàcia, Italia sa mica de ciutat de Goritzia...

De manera que ets aliats triumfant sempre, no han conquistat casi res, i alemanys i austriacs, sortint derrotats sempre han conquistat aquella immensitat de territoris. ¡Han conquistat de nou vegades més territori que no ets aliats! ¿Que tal Pascual?

Risc de notícies de sa guerra

Arribades dia 14

—En Gustau Hervé, caporal socialista de França dalt es seu diari *La Victoire* diu que s'alegría de s'entrada de Rumania a sa guerra, resulta una alegríia buida, sa ríia des confí. Diu N' Hervé que es francesos esperaven que tot d'una romandrien esfondrades Alemanya i Austria, perque russos i rumans esbroncarien per Bulgaria i no s'aturarien fins a Constantinopla. I és estat a s'en-revés: búlgars i alemanys han esbronat per dins Rumania, prenent-ne una bona pellerengada, sa de més importància estratègica. Diu N' Hervé que per obrir-se pas cap a Constantinopla no bastarà un exèrcit de tres-cents mil homos. Ni de sis-cents mil, deim noltros. I si no, es temps mos ho dirà.

—Fins sa derreria d'agost Alemanya havia enviats tres-cents mil homos an es front rus de sa banda del sur, i Turquia n'hi havia duits cent mil i en té altres cent cinquanta mil de preparats per enviar-hi.

—Dia u de setembre hi hagué una batalla entre russos i alemanys a Swin-juchy, regió de Wolhynia, tant maleita, i es russos hi tengueren tants de morts, que aqueis feien uns caramulls disforjos que aturaven s'infanteria alemanya de desaparar.

S'ex-president de Ministres frances, En Clemenceau dalt es seu diari *L'Homme Enchainé* diu que es polítics inglesos sols tenen compte de realisar un esforç an es front rus contra Alemanya i Austria, i obliden ses necessitats urgents des front anglo-francès. Però ¿i no diuen francesos i inglesos que los va tan bé i tan bé devers el Somme i el Mosse? ¿Qui hu entén?

—Es Govern grec que presidia En

Zaimis ha entregat es llensol; tot d'una deien que pujaria un Govern amic d'ets aliats; però després han dit que es Govern novell ni seria amic ni enemic d'aqueis estornells, i procuraria obrar així com convenga més a Grecia.

Arribades dia 15

Dins s'exèrcit de Grecia hi ha mar de sarts sobre ses coses que ets aliats fan per allà. Quatre subinents que senza llicència s'espiixaven cap a aplegar-se amb sos revolucionaris de Salónica contra es Govern d'Atenes, los capturaren i tancaren.

—Ses autoritats italianes han posats dins sa presó es primers caporals de sa joventut socialista, acusats de preparar una campanya a favor de sa pau que havia de comensar demà.

—Un escriptor francès ha publicat un follet proposant es repartiment de Turquia entre ets aliats. Convendria primer conquistar-ho, i llavò ja s'ho repartiràn. No creim que ploga d'aqueix tro.

—Es búlgars alemanys segueixen fent-se envant per dins Rumania per la banda meridional. A Salistria sa població los va rebre en triomf.

Bukarest, capital de Rumania, es Govern l'ha declarada plassa-forta i n'ha fets sortir ets estrangers. No hi acaben d'estar segur es rumans.

—Es búlgars han presa sa ciutat grega de Kavala, de devers Salónica, a on comandaven es revolucionaris de Salónica, instruments d'ets aliats.

—El Rei de Grecia feu un discurs a una comissió d'oficials que hi anaren a dir-li que s'exèrcit està an es seu costat; i el Rei contestà en termes gens favorables an ets aliats. S'exèrcit grec sembla que no n'es gens devot d'aqueis defensors tan especials des dret i sa llibertat de ses nacions débils.

—Es ran periòdic *The Times* de Londres fa notar que amb tant com diuen que Alemanya esta aixuta i acabada, es general Hindenburg ha pogut aplegar un nou còs d'exèrcit de 300.000 homos per capturar es rumans que envesten per Transilvania. I afeg *The Times* que se fa precís que ets aliats e-hu fassen de tot per desbaratar ses maniobres d'En Hindenburg.

Arribades dia 16

Italianos i austriacs segueixen donantles-se devora el riu Isonzo. Poques guerres hi haurà hagudes an el mon de tanta de durada sempre just devora una mica de riu com aqueix.

—Búlgars, alemanys i turcs avensen dins la Dobrudja (Rumania), havent avensats ja vuitanta kilometres.

—Els hidroavions (voladors) austriacs, sa nit de dia 12 a dia 13, passaren part demunt Venècia i hi amollaren una partida de bombes que caigueren dalt diferents edificis, i no creim que hi fessen gaire bé.

—Es dia que feia deù des comensament de sa guerra de Rumania amb Austria, es búlgars-alemanys ja havien presos a Rumania deu mil kilometres quadrats de terreny.

—Es Comandant de Marina de Rotterdam (Holanda) ha rebuda notícia de que Inglaterra ha tancats tots es seus ports a ses nacions neutrals. Veurem si serà vera aquesta.

—Es diaris francesos retxen ses espas ses contra el Rei de Grecia perque no se vol posar an es costat d'ets aliats, i li diuen una partida de noms gens garrits. El Rei de Grecia es cunyat del Kaiser.

—Es diaris alemanys donen per cosa certa que abans des búlgars invadir Grecia, Alemanya i Bulgaria donaren paraula solemne que tots es punts de Grecia que ocuparien, los tornarien a Grecia tot d'una que s'acab sa guerra, ja que los ocupen sols per ses necessitats de sa lluita que ets aliats los mo-

ven desde Salónica; i llavò referàn a Grecia tots es perjús que amb tal ocupació li hagen ocasionats.

—Es Comandant en Cap des quart exèrcit grec que guarnia es contorns de Kavala demanà dia 12 a s'Alt Comandament Alemany que amparas dit exèrcit, que volia esser feel an el Rei de Grecia contra sa pressió que ets aliats fan a Grecia. Com el Kaiser ho sabé, va dispondre que tal exèrcit grec pas a Alemanya amb tot es seu armament, come neutral. a on serà respectat segons pertoca, fins que Grecia se veja lliure de sa pressió d'ets aliats.

—Es diari anglès *Morning Post* se queixa amargament de lo malamentísim que estàn ets hospitals de l'India inglesa a on duen es ferits des front de Mesopotamia, que no troben an aquells hospitals res enderc, ni medicines ni un sant remei; molts d'aqueis malanats moren senza assistència.

—Sembla que búlgars, alemanys i turcs segueixen avensant Rumania endins; ja s'han feta seua tota sa regió importantíssima de Silistria.

—En Dimitrakopulos, que el Rei de Grecia li havia comanat sa formació de Ministeri, ha dit an el Rei que li és impossible encarregar-se des Poder i que en cerc un altre que el prenga.

—Es Comte de Romanones ha dit que mai havia estada tan assegurada com ara sa neutralitat d'Espanya i que dins ses notes que ets aliats han enviades a ses nacions neutrals i per lo mateix a Espanya, no hi ha cap amenssa ni cap imposició. Més val així, i el Bon Jesús mos assistesca, que massa hu hem mester.

—Arriben veus volanderes de que a Irlanda se prepara una nova revolució. El *The Times* de Londres diu que es *Sinn Foin* (inimics de sa dominació inglesa) han aumentat extraordinàriament i que tresquen fort ferm.

—Es Comité francès de refugiats des Departament del Somme, establert a París, publica declaracions que alguns refugiats han fetes, i diu respecte des tros de França que ets alemanys ocupen, tot això:

«Hem tenguda sa satisfacció de rallar amb gent venguda de Montdidier i Peronne (en poder d'ets alemanys), que abandonaren ses seues cases sa derreria d'abril i primavera de maig.

«Fòrajqualques poblets de sa linea de foc, ses poblacions des nostros Departaments que ocupen ets alemanys no han patit gaire fins avui.

«Sa vida és allà normal, si bé comensa a primetjar la cosa qualche poc.

«Des setembre d'entany (1915) tot està tranquil; la primavera passaven moltes de tropes; però aviat ses coses s'arretglaren organisant-se s'acobitiament de soldats senza molestia de la gent, selietjant-se a cada soldat sa casa a on havia de fer cap, senza abusos ni dificultats de cap classe de part des païsanatge.

«Oficials i soldats se porten bé amb la gent, i no s'ha pogut comprovar ni un incident llamentable.

«Ses dones i es veis se veuen molt respectats i considerats.

«Ses dones necessitants fan neta sa roba des soldats i oficials, que les ho paguen esplèndidament, i deixen viure per allà ets obrers que hi quedaren».

«No és ver que de sa relació que donen aqueis francesos, no resulten tampoc ets alemanys tan seuatges com alguns les mos presenten?»

Arribades dia 17

—Es presoners que es búlgars feren a sa presa de Turtukai (Rumania) no foren vint mil només, com deien es telegrames, sino vint i vuit mil. Ah idò?

—En Dimitrakopulos, un des caporals de sa política grega, no ha volgut formar Ministeri perque ets embaixadors aliats li digueren que volien a Grecia una política francament favorable an ets aliats, i que en duràn ses

coses fins an es derrer extrem. El Rei ha cridat es President de Ministres dimisionari, En Zaimis, a veure si volia es Poder, i En Zaimis, després de veure-se amb sos embaixadors aliats, ha dit que no. ¡O sa llibertat que ets aliats deixen a ses nacions petites! ¡I pensar que hi hagué aliats que declararen sa guerra a Alemanya per defensar, Jeien, sa llibertat ue Bèlgica! Sa llibertat de Bèlgica era una cosa... santa! Sa de Grecia se veu que no hu és! Llògica aliada pura!

Arribades dia 18

—Sa gran batalla de búlgars i alemanys contra rumans i russos devers la Dobrutja, a on aqueis derrers se'n dugueren sa gran derrota, acabà dia 14. Sa notícia de sa gran victòria des búlgars i alemanys causà, com és bo de comprendre, gran alegríia dins Bulgaria, Ungría i Austria.

—De dia 3 a dia 5 d'aqueix mes es submarins alemanys tiraren a fons an es Canal de la Mànega i dins s'occeà atlàntic vintisis navilis mercants. No comprenem com ets aliats, reis de la mar segons ells se diuen, e-hu permeteren.

—Dins es gost francesos i inglesos an es front occidental perderen 78 màquines voladores; ets alemanys en prengueren 31 an ets inglesos i 18 an es francesos, i en tiraren en-terra 28 que no pogueren aglapir. Ets alemanys en perderen 17 de ses seues.

—A la fi s'és constituït Ministeri a Grecia; es President és un tal Calogropulos, contrari des famós Venizelos. Ja sabeu que En Venizelos és carn i unglia d'ets aliats.

—Es diari de París *Le Matin* diu que Rumania, amb tot i esser casi tots es rumans cismàtics russos, que no regoneixen el Papa per cap de l'Església, ha demanat a la Santa Seu Romana per fer un Concordat. Més val així.

—Telegrafien de Copenhague que arriben noves de Sant Petersburg de que ses forces russes i rumanes que batallaven dins la Dobrudja han reculat cap a tramuntana per defensar es ferro-carril que uneix Constansa, port del Mar Negre, de Rumania amb Bukarest, sa capital; ferro-carril que es Comandant General de búlgars i alemanys Mackensen amenssa molt seriament, i no s'atura de fer-se Rumania endins. Però ¿com dianxa no són arribats encara a Rumania es cinc cents mils russos que es telegrames aliats mos anunciaven tot d'una que Rumania declarà sa guerra a Austria i que deien que havien d'esbronar per dins Bulgaria i tirar-se cop en sec demunt Constantinopla? ¿Per on deuen capllevar aqueis cinc cents mil russos? ¡Tant bé que li caurien ara a Rumania!

—Havien dit si Mr. Wilson, President d'ets Estats Units gestionava sa pau; però ell ha declarat que no hi ha res d'això, per més que està disposat a procurar s'acabatal de sa guerra; diu que ara per ara no és possible fer sa pau, perque ni uns ni altres beligerants s'escoltarien un qui anàs a proposar-los res d'això.

Arribades dia 19

El Zar de Rússia ha enviat a dir an es seus aliats d'Occident que fassen lo que fa ell: que no planguin es soldats, que no reparin a sacrificar gent; sa questió és acabar sa guerra abans que arrib s'ivern. Efectivament el Zar no demostra planyer-los gaire an es seus soldats; sa mortendat que hi ha de russos a ses ordes d'En Brussilof, és una cosa que fa arrissar es cabeis.

Un Mercader Nou

X.

Tant s'afica En Juan dins aquelles idees de vendre sa somera, que ja no sabé si era dins l'esglesia ni si oia mis-

sa ni un sant remei; i, com si fos estat a's mig de sa plassa, se gira an aquell homo que tenia an es seu costat i li enfloca aquesta:

—Germá, si anau darrera armar una somereta, jo'n tenc una de bona ferm; és sa qui gonyà sa joia; i ara, com sa cosa ha mudat, som resolt de vendre-la. La vos donaré baratet.

Aquell homo se mirà una estona. En Juan i sensa dir-li res, se torna posar a resar; però En Juan, que no l'he donà per entès amb aquella mirada, torna altra volta a sucra ets ais, dient: —Vos assegureu que és un animalet de lo més avengut: ximple, garrir i bo per totes ses feines.

Aquell homo, que era curt de gènit, ja comensava a tenir ses formigues an es cap des tió, però per respecte a sa santedat des temple, no li ventà sa mà, sinó que seguí resant amb veu un poc més forta, de manera que porien entendre lo que deia.

En Juan, que esperava sa resposta, sentí que aquell homo deia: —*Deu vos salve, Maria*, i aquí enfloca an aquell resador:

—Es sa mateixa somereta que Maria Santíssima hi colcava com fogia cap a Egipte amb el Bon Jesuset i St. Jusep. Ja poreu comprendre que no se'n troben de someretes com sa meua. Són més clares que es campanars. Creisme! ara que tenui sa proporció, no convé la deixeu perdre! que quant voldreu, no hi sereu a temps.

I aquell homo sensa tornar-li resposta seguia diguent: —*Deu vos salve Maria, plena sou de gracia*, el Senyor és amb vos i...

—¿Si està plena, demanau? diu s' aubarcoc. No hi ha d'estar, homo sant de Deu! Figurau-vos que no li troben ses costelles, no li poren embraonar es coll, per ses anques té uns pilots de greix com es dos punys, i es allò que amb una grapadeta la tenui més grassa que una porca, diu En Juan.

Aquell homo no s'aturava de dir *Ave-Maries*, i arribà que digué: —*Beneida sou vos...*

—¿Beneida, me deis? s'exclama En Juan. ¿Com no voleu que hi estiga beneida i re-de-beneida, si hi colcà la Mare de Deu, i el Minyonet Jesús? I llavé que l'amo que la'm va vendre, cada any la menava a ses beneides des dia de St. Antoni. ¿Voleu més bendicions encara?

Aquell homo, ja acabat de tot, amb una cara que hi haurien pogut encendre un llucuet, diu an En Juan:

Fe'm favor de callar, si no vois que hi haja una desgracia aquí!

En Juan, com el senti i li reparà sa cara, se reitgirà i va compondre que aquell homo no anava de berbes i que era ben capaç de fer-n'hi una d'ase i seca. Per això posà punt en boca, esperant que acabàs sa missa i que aquell sortís per demanar-li, en esser a defora, si volia dir a sa somera.

Però com aquell seguia resant fortet i En Juan no li perdía paraula, se posa a dir petit, que aquell altre no hu sentís, ses coses que li ocorrien sentint ses *Ave-Maries* d'aquell.

Senti que aquell deia: *Beneida sou vos entre totes les dones...*

—Si la poren menar ses dones? diu En Juan ben petit. ¿Com no l'han de porer menar ses dones? i un infant de mamella i tot! Si és més ximple que un mèt? Si la poren monyir sensa por de que tiri cap cossa!

—*I beneit és el fruit*, digué aquell llavé seguint s'*Ave-Maria*.

—Ara no l'he entès bé, diu En Juan. ¿Que dimoni deu haver dit?

—*Del vostro Sant ventre...* diu aquell.

—¿I ara diu En Juan en si mateix, que deu voler dir si mai ha tengut mal de ventre? No, no n'ha tengut mai. Pot menjar qualsevol cosa i res li fa res.

—...*Jesús! Santa-Maria...* seguia aquell dient.

—Tornem-hi, Tonina! diu En Juan.

Jesús i Maria colcaren d'alt sa meua somera. Sí, senyor. ¿Com no hi havia de colcar el Bon Jesús quant comensà a esser grandet? ¿Quin estava ell per no menar la abeurar i donar-li una bona parada? ¡No hauria d'esser estat al-lot! Es de lo que passen més gust ets al-lots. Com jo hu era, a ca-nostra teniem un ase gelat; i lo primer que feia, quant m'aixecava, era anar abeurar s'ase i donar-li un parei de paradetes; i d'aquí me vé esser tan bon colcador, com e-hu pogué veure tothom es dia ses corregudes.

—*Santa Maria, Mare de Deu...* deia aquell homo es més tranquil del mon, i En Juan seguia es seu sementer, ben petit, que aquell no el sentís, dient:

—¿Que diu ara si es mare? Prou que hu és. A *So'n Pelut* e-hi ha un gorra que és fill seu; a *So'n Blanc* un mul, que en donaven docents duros; a *So'n Moltó* una mula, que no té sa forsa mesurada; a *So'n...* però ¿que he de dir? Tot aquest contorn està ple de nescia de sa meua somera.

—*Pregau per nosaltres pecadors...* digué llavé aquell, i es beneit d'En Juan entengué que deia *pegadors*, i digué en si mateix:

—A poc poc! Fins aquí sempre m'ha tocat es rebre. No m'hi som vist encara a *pegador*! Bé hu saben ses meues costelles!

—*Ara in l'hora...* digué aquell.

I aquí En Juan ja li anava a dir: —Ara mateix hi poreu anar a veure sa somera! però reparà que es resador s'arrabassava una bona mala cara, mirant-lo-se perque coneugué que remugava tot sol i no se'n pensa cosa bona.

—*De la nostra mort. Amen Jesús*, digué aquell a les hores.

—Això si que no, pensà En Juan amb ell mateix. Si sa somera se mor, quant l'hauré entregada, ses perdes seràn p'es comprador. Jo la hi entregaré sana i bona, i no voldré sebre res pus de sa somera. Si se posa mala, ja cercarà ses vaumes es comprador. Ja se sab que ses vaumes les cerca es qui té es bony. No'n mancaria altra.

Amb això sa missa s'acaba, aquell homo s'aixeca i pren cap an es portal, En Juan li pitja darrera; i, com foren adefora, En Juan li entima aquesta:

—¿Que vos cauria bé ara venir-la a veure a sa somereta?

Aquell homo que ja anava més inflat que un calàpet, encara En Juan no havia acabat de fer-li tal pregunta, com li pega grapada a sa pitera amb sa mà esquerra i amb sa dreta i venga pinya i altra pinya per ses galtes i p'es morros d'En Juan! però ben a ferir! i En Juanot que deia:

—I ara? ¿I ara? ¿I an-e que vé això? ¿I quin mal vos he fet jo per haver-me de pegar d'aquesta manera? Si no la voleu a sa somereta, digau ho i prou!

Sa gent que hi havia per allà prop i que no sabien an-e que venia aquell fas, corregueren a departir-los, cosa que no caigué gens malament an En Juan, perque trobava més rostits es punys d'aquell homo que un llit d'ermità.

Tot d'una que En Juan se vé escapol de ses unglies d'aquell homo, e-hu dona e ses comes, fegint coa baixa com un ca atupat de fresc.

Per por de que sa funció no se repetís, com fonc a s'hostal, pensà que lo millor era tocar soletes i no voler sebre qui l'havia encalsada, i amb això treu sa somera de dins sa païssa i ja li ha envelat.

Com sempre hi ha persones que passen pler d'anar a portar novelles, encara En Juan no acabava de sortir de s'hostal, ja n'hi va haver que anaren a contar a s'Hostaler fil per randa tot lo que havia succeït.

Quant sabé que En Juan se'n anava, tengué foc dins ses sabates, perque li devia es gast que havien fet a s'hostal, i ja és partit com un falcó per veure si l'aglapiria.

Encara En Juan no era sortit de la Vila, com s'Hostaler el m'agafa, i d'un tros enfora li diu:

—¡O cara de noningú! ¿I sensa pagar-me s'hostalatge d'aqueis dies te'n aniràs? ¿I a on la tens a sa vergonya?

A poc poc! diu En Juan. De vergonya en tenc més a ses soles de ses sabates que...

Idò jo lo que't dic, diu s'Hostaler, que si a l'acte no'm pagues s'hostalatge, en faré unes xoremies de tu.

En Juan que no estava per un altre entrevers, com senti aquelles... indirectes, se destira des serró i paga lo que devia, i dins es serró ja no hi deixà ponedor, romangué sensa una creu.

S'Hostaler se'n torna amb sos doblers a s'hostal, i En Juan de d'allà cap a ca-seua! mostii de tot, mújol, cap baix, engronyat.

L'AU PEL-DOR

La Felicitat

A un jove pagès el van posar a escola. I va esser tan aprenent i va fer tanta fortuna que, jove encara, comprà una estancia i va arribar a ser Canonge.

I essent Canonge, i poseint una estancia, es va tenir per s'homu mes surtat del mon. I per a fer-ho sebre a tothom, damunt es portal de ca-seva posà un rètol qui deia: LA FELICITAT.

S'estreventí que un dia, passant el Rei, se ficà an es rètol, i no va sebre que volia dir. Per afinar-ho, entra a la casa, sense descobrir qui era, i sa criada l'acompanya devant es Canonge.

—Veng, —va dir el Rei, —perque m'espliqueu que vol dir es rètol de damunt es portal.

—Vol dir, —respongué es Canonge, que jo, essent antes un avarquer, anant a escola i estudiant, avui som propietari de s'Estancia i som arribat a Canonge! Me trob a un punt que no me falta res: som s'homu mes ditxós del mon. Açò vol dir es rètol: aquí es ta la felicitat.

—Prest ho sabrem, —va dir el Rei, —perque jo som el Rei... (barretada i esglaiament des Canonge,) i vui veure fins avont arriben sa vostra escola i sa vostra felicitat.

Tres preguntes us faré, i si dins tres dies no responeu degudament, us pendré s'Estancia i us faré penjar. Ses preguntes son aquestes: 1.^a ¿Quantes senaies de terra hi ha en el mon? 2.^a ¿Quin és es valor que jo teng, què valg jo? 3.^a ¿Què pens jo?

Es Canonge quedà fret; li van fugir ses berbes; li semblà que sa felicitat li havia girada s'esquena. Es primer dia, es posà malalt; l'endemà empitjorà, i, an es comensament des tercer dia es va tenir per mort..., quant va arribar l'Amo de s'Estancia.

—Veng a veure el senyor Canonge, digué a sa criada.

—Està molt malalt, i no reb ningú.

—A jo'm rebrà, —va dir l'Amo. I sensa escoltar raons hi pigà cap dret.

—Idò, senyor Canonge, què és açò?

—Açò es, —va dir es Canonge, —que estic am tot es blat dins es canallet. Avui me penjaràn, si no me mor abans.

I es Canonge va contar sa profunda a l'Amo.

—¡Caràs!... Açò es tot? —digue l'Amo.

—Trobes que no n'hi ha prou encara? diu es Canonge.

—Que'm dona, —va dir, l'Amo, —i me carragaré sa terrossada?

—Tot quant teng, —va respondre es Canonge.

—No vui tant, —va dir l'Amo. —En haver aclarit es marro, me donarà s'Estancia.

—Pren-le: ja és teva, —va dir es Canonge.

—Bé, —afegí l'Amo: —I tot d'una m'entregarà un vestit de Canonge.

Havien passades poques hores, i un Canonge entrava a ca'l Rei. I va dir an el Rei:

—Veng a donar a Vostra Majestat sa solta de ses preguntes que tengué a be fer-me.

—M'agrada es començament, —digué'l Rei. —Idò, responeu a sa primera: ¿Quantes senaies de terra té el mon?

—Sa Magestat aquí deu haver tengut un descuit, —va dir es Canonge: perque fa tres dies que'm posà se pregunta i, per a contestar-la, esper avui encara que se servesqui triar es pedreny i separar-lo de sa terra. Axi mateix li vui dir que sa terra del mon cab dins dues senaies, si son prou grans.

—Bonu! No hau tenguda mala surtida, —digué el Rei. —Anem a sa segona pregunta: ¿Quin valor teng jo?

—Quinze diners, —li respongué's Canonge.

—¿Què... goses a dir? Aquesta vegada si que no'ns avendrem! —va dir el Rei.

—Quinze diners som dit, i no me'n desdic, —va dir am fermesa es Canonge. —Miri, Cristu en va valer trenta, i Vostra Majestat no arriba a sa mitat des valor de Cristu. Quinze diners, som dit, i es car.

—Bonu!... No has tenguda mala surtida, —digué el Rei.

—Anem a sa tercera pregunta, i si l'eres, com es ben segur que l'erraràs, pensa que les éts errades totes: ¿Què pens jo?

—Que ralla amb es Canonge —diu aquell.

—I ¿que no hi rall? diu el Rei.

—Ralla amb l'Amo de s'Estancia, diu aquell.

Aquí se destira des vestit de Canonge i tothom va veure que hu era l'Amo i no es Canonge.

El Rei va esclafir amb una majestuosa riaia.

—Té raó es Canonge, —va dir, —quant per amo de s'Estancia té un homu com vos, ca-seva es LA FELICITAT.

FRANCESC CAMPS

Noticies de Manacor

Dia 17 hora-baixa tenguerem una desgracia. Se calà foc a ca'N Joan Oliver (a «Capellano», carrer d'En Servera, n.º 6. Bé feu la gent bé es desteixinà tothom per apagar-ho, però no e'hi havia qui e'hu logràs; fonc tan maleit que esbucà sa teulada i feu mal-bé una partida de coses; valga que negú tengué res de nou; més val així. En compatim son Amo i demanam a Deu que per altre vent li don lo qu'ha perdut amb aquest foc, que diuen si arriba a 300 lliures: ja e hu val!

—Sa fira de diumenge Passat anà de lo millor i no hi hagué res que mal-digués; lo que la gent no anava molt compradora, així que se feren poquetes barrines i es firers no'n quedaren d'allò més satisfets; al manco feu bon dia i no tenguerem ni pols ni fanc.

—Sa festa de la Titular de la nostra Parroquia se feu com cada any ben lluida i solemne i e'hi acudí prou gentada: nostre bon amic Mossèn Pere M. Perelló se deixà caure un sermó ben al de punt qu'agrada molt. Mos n'alegram ferm!

—Amb ses plogudes qu'ha fetes ses figures enguany son blanotes, no fan gaire menjera i es forn n'haurà d'admetre moltes; ventura qu'es rutlons van benet i prometen qualca cosa i qu'es porcs grassos s'enfilen tant que los paguen a un preu que no s'era vist mai; a més de tres duros; ala idò, es qui en tenui, a veure si los feis aumentar de casta granada i feis una bona tibada de doblers, que dins sa casa no hi solen fer gens de nosa per passar un bon ivern.

—An es Convent de St. Vicens Ferrer demà e'hi haurà festa en honra i gloria de la Sagrada Familia a intenció d'una devota persona i e'hi predicarà, si Deu ho vol, el P. Llorens Caldentey O. P. Ala idò, veinats i devots del Convent, no e'hi fassau f.lta, que tot quant farem trobarem.

* 1 Me la contaren En Damià Coll des Canaló de Ses Ferreries, En Miguel Florit i Na Maria Meliana des Mitjorn-Gran.